

Egyen épített város

A BUDAI LUTHER-SZÖVETSÉG EGYHÁZI ÉS POLITIKAI HETILAPJA

Megjelenik
minden második csütörtökön

ELŐFIZETÉS FÉLÉVRE 3 PENGÓ
A BUDAI LUTHER-SZÖVETSÉG
58141. SZ POSTATAKARÉK-CSEKKSZÁMLÁJÁRA KÜLDENDŐ
KIADÓHIVATAL BUDAPEST, DONÁTI-U. 49., II. EM. 15

FELELŐS SZERKESZTŐ
ÉS KIADÓ
HÜTTL ÁRMIN
BUDAPEST, I., VERBŐCZY-U. 28

Felebaráti szeretet *)

Még ma is Jézus születése évfordulójának hatása alatt állunk. Ez a világra szóló nagy esemény az emberiség lelkivilágát átalakította.

Még fülünkben csengnek a zsolozsmák, amelyek mélyeséges örömmel töltötték el közel 2000 év előtt az emberiség szellemi életét és szebbé, reményteljesebbé változtatták át a világ erkölcsi feltölgását.

A szeretet vallásának megteremtője ledöntötte az emberek és emberek közt eddig létezett válaszfalakat s az egy igaz Isten imáadásában egygé forrasztotta mindazokat, akik hisznek.

Azt tanította Krisztus urunk, hogy a gazdagság nem boldogít és a szentírásban olvasható számtalan beszédben hirdeti, hogy az ő országa nem e világból való.

Hiszen az »Ur imájá«-nak gyönyörű gondolataiban is csak a mai nap kenyéréről, tehát a fizikai lét szükségképeni feltételéről beszél és azt tanítja, hogy ne legyenek szorgalmatosak a holnap napról, mert hiszen a holnap nap, a jó Isten holnap napja: gondot visel az ő dolgairól. Az Istenben hívó embernek tudni kell, hogy elég a napnak az ő mindennapi szorgalmatossága. Meg is indokolja Krisztus urunk e tanítását azzal, hogy nem lehet szolgálni egyszerre az Istennek és a világi gazdagságnak. Mert vagy szereti az egyiket és akkor a másikat gyűlöli, vagy az egyikhez ragaszkodik és akkor a másikat megutálja.

Krisztus urunk ha nem is kifejezett ellensége a vagyonnak, de nem is barátja.

Es ez érthető is — nemcsak az általa vallott és vérével megpecsételt tanításainál fogva, hanem abból a környezetből eredőleg is, amelyben szü-

letett és élt és ahol mindig és mindenütt csak szegénységet látott. A szentírásból tudjuk, hogy gazdag embert tanítványai sorába fel nem vett s kifejezetten hirdeti azt: Valaki közöletek nem vesz bucsut javaitól, nem lehet az én tanítványom!

Ő a szegénység felkent apostola. Azoké a tömegeké, akiknek valóban lelki emelkedettségre, türelemre, önmegtadásra van szükségük, hogy sorsukkal megbéküljenek és higyenek annak a tanításnak nagy igazságában, hogy e földön minden mulandó s oly átmenet, amely feltámadáson túli örök élettel kecsegtet.

Nem is olvassuk sehol a szentírásban, hogy Krisztus urunk bárkit is azért tisztelne és becsülne, mert gazdag.

Ellenkezőleg azt mondja, hogy könnyebben megyen át a teve a tű fokán, mint a gazdag a mennyországba jut. És ennek a kijelentésnek valóban óriási igazsága van, mert nagyon nehéz lemondani a jólétről, a kényelemtől, a vagyon nyújtotta hiúságról s arról a számtalan örömről, amely a sibarita embert a világhoz köti.

Jézus Krisztus, aki lelkieben mindenk felett áll, testiekben olyannyira szegény volt, hogy egy helyen beösméri, miként a rókáknak barlangjuk vagyon, az égi madaraknak fészükük, csak az emberfiának nincs hol lehajtani fejét.

Am azt meg kell állapítani, hogy a Jézus korabeli idők a maihoz képest hihetetlenül különbözök, mert igénytelenek voltak.

Az ő és korabeli embertársainak ruházata egyszerű teveszörből készült köntös, eledele egy falat kenyér és minden évben egyszer, husvétkor, fiatal barány. De ha ő a kenyeret megtördelte és tanítványai közt szétosztotta, ez oly magasztos cselekedet volt, amelyre az évezredek mind a mai napig imádatl emlékeznek és a hit szárnyán a jó Istenhez emelkedő lélek mélyeséges áhitattal borul

*) A Lutherszövetség jan. 10-én tartott vallásos estjén felolvasta Traeger Zsigmond, a szövetség elnöke.

le azon tény előtt, amely szerint hét kenyérből és néhány halból tengernyi sokaságot megtáplált s a jóllakás után mégis igen sok kosárnyi hulladék gyűlt össze.

Mi, akik az utolsó évszázad szédületes talál-mányaiban élünk, el sem tudjuk képzelni, hogy volt idő, amikor járható utak alig voltak, amikor közönséges használatra ló vagy kocsi rendelkezésre nem állott és valóban nagy tisztesség volt, ha valaki számár hátára ülhetett.

Abban az időben — különösen a nagy távol-ságu pusztákon, alig volt ház, még kevésbé palota. — Azért aztán *alig lehet véletlennek tekinteni* azt, hogy a kis Jézus istállóban született, jóllehet irva vagyon, hogy Mária az ő első szülött fiát jászolban helyezé el.

Lehetséges ugyanis, hogy a születés helye nem is volt a mi fogalmunknak megfelelő istálló. Mert hiszen abban az időben és a keleti népeknél a pásztorok együtt éltek barmaikkal és barom-fiaikkal. Amint az a hegyvidéken és másutt *ma is* bőven előfordul.

Önkéntelenül eszembe jut Petőfinek »Anyám tyukja« gyönyörű, kedves, hangulatos költeménye, s az abban megénekelt az a szeretettel teljes bensőség, amelyben az imádott anya ezzel a kis szobában lakó tyukkal bánik.

És idevágólag igaz Petőfinek az a verse is :

Szent a küszöb, melyben beléptem én,
Óh szent a *szalmakunyhók* küszöbe!
Mert *itt* születnek a nagyok, az ég
A megváltókat *ide* küldi be.
A kunyhóból jó mind, aki a
Világnak szenteli magát,
S a nép mégis mindenfelől csak
Megvetést és inséget lát!

Az az átkozott szesz!

Nem kell megijedni! Nem propagandairat az »iszunk-nem iszunk« kérdésben. Még csak állásfoglalás sem. Semmi, csak egy kis Söderblom-adoma. Egy a sokból, amikkel tele van róla hazája, Svédország.

Lars Olaf Náthán Söderblom upsalai érsek most karácsony előtt — ahogy különben lapunk is röviden jelentette, — megkapta az 1930. évi Nobel-békedíjat. A mi pénzünkben közel egy negyed millió pengőt. De még ez a nagy pénz is elenyésző érték ahhoz a nagy erkölcsi értékhez képest, amit az upsalai érsek a világ evangélikusai, de az egész keresztyénség számára jelent.

Vegyük például csak azt, hogy az upsalai érsek tekintélye akkora, hogy apostoli utódlási jogát még a római katolikus egyház is elismeri.

Illik a mi egyházunk értékeiről annyit tudnunk, amennyiből megérthessük a nagyság útját. 1866-ban született. 1894-től 1901-ig Párisban volt a svéd egyházközség lelkésze és egyben az északfrancia kikötők evangélikusainak papja. 1901-ben az upsalai egyetem teológiai fakultása hívta meg tanárának ezt a volt kiváló tanítványát. Itteni tudományos működése terelte rája a kül-

Azért kedves hittestvéreim: szeressük felebarátainkat és pedig Krisztus urunk példája nyomán: az elhagyatott szegény embereket s mindig áldozunk a szegény nép jobblétéért!

Hány vallástalan ember él a világon?

Mikor mi iskolába jártunk, úgy tanultuk, hogy olyan ember, akinek valamilyen hite ne volna, nincsen. Hiszen éppen ez különbözteti meg az embert az állattól, hogy hite van. A legprimitívebbek titokzatos természeti erőiben hisznek, a fejlettebb felfogású népek istenei személyekké alakulnak ki, a zsidók és a hitükbe kapcsolódó keresztények és mohamedánok eljutnak a világ felett álló és a világban működő egy isten hitére, az istenség emberi vonatkozásaival megbarátkozni nem tudó filozófusok elvontabb és a természettel összefolyó istenség fogalmát alkotják meg maguknak... Aki Istenben nem hisz, az az ördögöt szolgálja... De valami hite a legműveletlenebb és legelmaradottabb népnek is van és a modern világban sincs olyan Istentől elrugaszkodott ember, akinek a lelke mélyén ne volna valamelyes vallásos érzés, valami függés-érzet, valami áhitat, valami sejtés, amely a magasba, a jobb, az igazabb felé irányítja tekintetét...

Lehet, sőt valószínű, hogy az iskolákban még ma is ezt tanítják.

Ha azonban a modern vallástudományi irodalomban egy kicsit jobban körülnézünk, akkor hallunk olyan súlyos hangokat is, amelyek azt állítják, hogy mégis csak vannak primitív népek, amelyeknek sem kialakult vallásos szertartásaik,

föld evangélikusainak figyelmét: 1912-ben a svéd papot a német lipcei egyetem hívja meg vallástörténeti tanszékére. Hogy aztán 1914-ben viszont ezt a német egyetemi professzort hívja meg a legfelsőbb svéd egyháztanács a svéd országos egyház élére.

Már a háboru alatt erősen dolgozott azon, hogy megbékülést hozzon létre a harcban álló felek között. Magas egyházi állása, egyházi és tudományos körökben európaszerte tekintélyes neve, megnyerő egyénisége adtak súlyt békeszerző kísérleteinek.

Békemunkáját a háboru után is folytatta: a lelkeket kell megbékéltetni a világbékesség elérésére. A világ evangélikus egyházainak egymáshoz közelebb hozása. Végül a világ keresztyén egyházainak közös munkára való egyesítése. Ezen dolgozik.

A genfi, az oslói, a glasgowi, a greifswaldi, a berlini, oxfordi és upsalai egyetemek választották meg disz doktorukul és most erre a sok megtiszteltetésre tette rá a koronát a Nobel-díj odaitélésével a stockholmi akadémia.

Sok szó esett ebből az alkalomból Söderblom Náthánról. Komoly szó és vidám.

A legkomolyabbat talán D. Dr. Carl Deissmann mondta. Ez is evangélikus nagyság. A ber-

sem hitnek nevezhető magasabb felfogásuk nincsen. Ezek a népek azonban aligha tesznek ki néhány ezer emberből álló tömeget. Valahol India őserdeinek a mélyén, eldugott rengetegekben élhetnek majdnem teljesen állati sorban olyan emberek, akik azért hitetlenek, mert szemük és szívük még nem nyílt ki annyira, hogy a körülöttük levő világ fölött álló Istent megéreztek és megsejtették volna. Ezek még nem emelkedtek fel arra a magaslatra, az emberiségnak arra a fokára, hogy vallásuk lehetne.

Van azonban köztudomás szerint egy más vallástalan csoport is. Ezeket nem a primitívek, nem az emberség küszöbén állók közt kell keresnünk, hanem körülöttünk, a legfejlettebb és legműveltebb társadalmakban. A kultúra legmagasabb fokára jutó emberek közt is vannak vallástalanok, akik már nem hisznek, akik a legfejlettebb vallásokból lépnek át a vallástalanság és az istentelenség légkörébe s akik ezzel a hitetlenségükkel a vallás fölé akarnak emelkedni. Az ilyen ateisták szörványos előfordulása ismeretes a felvilágosodás korától kezdve. Az, hogy számuk a 19. század végén és a 20. eddig eltelt évei során gyarapodott, szintén nem volt ismeretlen. A háború után bekövetkezett lelki válság és a tudatos politikai agitáció megduzzasztotta számukat. Ujabbán már köztudomásúnak volt az tekinthető, hogy körülbelül két-három millió magát ateistának tartó ember él Európában, akiket a statisztika is kezdett számon tartani.

Ugy látszik azonban, hogy ez a tudásunk már nem felel meg a tényeknek. A múlt év decemberében jelent meg ugyanis a H. Gunkel és L. Zscharnack szerkesztésében készülő »Die Religion in Geschichte und Gegenwart« c. teológiai és vallástudományi lexikon negyedik kötete, amelyben

lini egyetemnek ezidei, egyhangulag megválasztott rector magnifikusa és az egyházak testvéri összeműködésére Söderblom által megindított világmozgalomnak német előharcosa.

D. Dr. Deissmann volt az, aki októberi rektori székfoglalójával újra méretezte a keresztyénség két nagy ellenségének egymáshoz való erőviszonyát.

Az egyik veszedelem: az orosz kommunizmus. Erről az oldalról csak külső, tehát muló támadás éri az evangéliumot. Valóság, le nem tagadható. De történelmi méretekkkel mérve, rövid életű tünet. Mint minden mondvacsinált, erőltetett, emberi kieszelmény. Nem a lelkekből szervesen kihajtott, nem a lelkekből kinőtt áramlat. Nem szerves, csak szervezett. Megszervezése a gyűlöletnek. Rövid életre ítélve. Arra ítélte az élet nagy és örök törvénye: a gyűlölet hamar kifárad.

A másik veszedelem, ami mellett a bolsevizmus veszedelme eltörpül, a keresztyénség, az evangélium belső erejének egyre gyengülése. A nagy evangéliumi tanítás 2000 év óta terjedterjed, egyre szélesebb geográfiai síkokon, horizontálisan mérve. És egyre gyengébben hatva át az élet mélységeit.

A szómagyarázat mellett elvész a tanítás

J. Witte berlini egyetemi tanár, az Allg. Ev. Prot. Missionsverein igazgatója közli az emberiségre vonatkozó vallási statisztikai adatokat s ebben az összeállításban kerek harmincöt millióval szerepelnek a vallástalanok a most először beállított ilyen rubrikában.

Ez a hallatlan szám megdöbbenően új és megdöbbenően nagy. Szinte ugy tetszik, mintha legalább száz esztendeig aludtunk volna, s legalább száz esztendő múlva ébredtünk volna ennek a valóságnak a tudatára. Megdöbbenően váratlan is, de — és ez a legmegdöbbenőbb — még így is távol áll az igazi valóságtól...

Ha a vallástalanok most először beállított számát egy kissé elemezzük, mindenekelőtt azt kell megállapítanunk, hogy ez a szám csak hozzávetőleges és hogy főként két elemből van összevetve.

Az egyik elem azoknak az ateistáknak a száma, akik tömegesebben Oroszországban és Németországban vannak. Az oroszországi ateisták bizonyára néhány milliónyi számban vannak, a németországi statisztika által ateista név alatt nyilvántartottaké is felül van ma már a kétmillión. Az ateistákon kívül hozzájuk számítandók a felekezetenkívüliek is, akik legnagyobb számmal Csehországban vannak, ahol számuk hétszázezernél nagyobb, ezenkívül pedig főként Ausztriában és Németországban található, számuk azonban egyik helyen sem éri el a félmilliót. Ha ezeket mind egy kalap alá foglaljuk, akkor valamenynyien együttvéve nem rughatnak többre hét-nyolc milliónál.

Ezzel a hét-nyolc milliós számmal szemben Witte harmincöt milliós száma horribilis és értelmetlen.

A harmincötmilliós szám beállítása csak úgy

lényege, a példaadás. A példaadás a szeretetnek csak beszédei mellett rég lekerült már a keresztyénség napirendjéről és ezen az úton haladva, kérdezhetjük magunktól, van-e értelme még, ha ajkunkra vesszük az evangéliumi szót: legyetek a világ világosságai ?

A bolsevizmusnál is nagyobb veszedelem a keresztyénségnek ez a belső erővesztettsége, hogy 2000 év elmúltával ez a négy szó: legyetek a világ világosságai az elhaló visszhang törvényei szerint egyre gyengülőbb visszhangot ad a lelkekből. Itt bent, a falakon belül. Itt a nagy veszedelem. Itt kell felvenni a harcot. Itt erősödni!

És van remény. A karácsonyi üzenet!

Ugyanennek a D. Dr. Deissmann rektornak a karácsonyi üzenete.

— »Csak úgy valósulhat meg a karácsonyi üzenet: Békesség a földön!, ha a krisztusi életfelfogás lesz a népek között a szellemi nagyhatalom. Nem ismerek kortársaink között egyet is, aki ennek a krisztusi nagyhatalomnak a világ életébe utat törő munkájában szilárdabb lépésekkel haladt volna előre, mint Söderblom Náthán. Becsülettel szolgált rá a békedijra!«

Emellett a komoly szó mellett se szeri, se száma a vidám megemlékezéseknek, amivel a

magyarázható, ha ehhez a hét-nyolc millió emberhez hozzávesszük azokat az embereket, akik egyes államok szokásai és törvényei szerint nem tartoznak semmiféle felekezethez, mert ezekben az államokban nem a szülők vallása dönti el a gyermekek egyházi vagy felekezeti hovatartozandóságát, hanem felnőtt emberek egyéni elhatározása. Ezzel az intézkedéssel egyszerre kiesnek a vallásos statisztikákból a kiskorúak és mindazok, akik kimondottan nem csatlakoztak egy egyházhoz sem, akik tehát felekezeten kívül élnek. Ilyen állapotok vannak többek közt az észak-amerikai Egyesült Államokban, Franciaországban és Oroszországban is.

Ha ezeket az egyházi és felekezeti statisztikákban nem szereplő és azokba be sem illeszthető embereket számba vesszük, akkor elérjük és túl is haladjuk Witte megdöbbentően nagy tartott harmincötmilliószámát. Magában Oroszországban és az Egyesült Államokban is jóval nagyobb az egyházakon kívül élők száma harmincöt milliónál. Az Egyesült Államokban körülbelül ötven millió azok száma, akik semmiféle egyházhoz nem csatlakoztak s Franciaországban is husz milliónál többen vannak, akik az egyház és az állam szétválasztása óta minden egyházi kapcsolatukat megszüntették és többé nem tekintethők katolikusoknak. Az oroszországi problematikus számot hozzájuk véve, tulás nélkül *száz millióra tehető azok száma, akik semmiféle egyház vagy vallás statisztikájában joggal nem szerepelhetnek és hozzátartozóinak a számát nem növelhetik, ami azt jelenti, hogy J. Witte vallástalanjainak a száma ebben a vonatkozásban sem helyt álló.*

Pedig ez a szám még így sem éri el a valóságot.

maga 99 %-ig evangélikus nemzetének szeretete körülveszi az upsalai érseket. Ha el is lehet képzelni emberi nagyságot a szív melegségének kivirágzása, a humor nélkül, viszont azonban mindig emberi, mélyen emberi nagy források buzognak a mélységben ott, ahol ez a melegség nélkül szíromba fesleni nem tudó derű virág kihajt.

Egyet a sok közül. Amiben az a legjobb, hogy maga Söderblom mesélte el.

— A múlt nyáron egy a világ háta mögötti hivatalos körúton a vasuti kocsiszakasban egy falusi menyecske ült a szembenlevő pad sarkában. Én gyanútlanul merültem el a könyvem olvasásába. De talán éppen ez a nagy elmélyedés, vagy lehet: a papos ruhám, de mindenesetre a falusiaknak nyájas barátkezési hajlandósága felkeltette a menyecske érdeklődését. Izgett-mozgott a padon. Végül mégis erőt vett magán, megszólított:

— Ugy-e maga tanító?

— Csak voltam, lelke, — és azzal olvastam tovább.

Egy ideig csendben volt. Aztán újabb rohamra vett lélegzetet.

— Hát talán bizony parochus-pap?

— Csak voltam, galambom, — és megint olvastam tovább.

Kina háromszáz-négyszáz milliós lakosságának a legnagyobb része sem sorozható bele egy vallás keretébe sem. Egyrészt azért nem, mert a kínaiak a vallástörténetben arról nevezetesek, hogy a három legelterjedtebb vallás mindegyikének a szolgálatát igénybe veszik, ha arra szükségük van, egyébként azonban abban az értelemben, mint a nyugati emberek, egy egyházhoz vagy valláshoz nem tartoznak. Ugyanez áll India lakosságának egy részére is.

Aminthogy általában nincs nagyobb pontatlanság annál a fikciónál, amely az emberiség egyes csoportjait maradék nélkül egyes vallások köteleibe sorozza s végül valamennyi embert bekebelez valamely vallás vagy egyház kebelébe. Mihelyt ezeket az így kapott számokat és összeállításokat csak egy kicsit is megvakarjuk, rögtön az derül ki belőlük, ami a fentiek alapján nyilvánvaló, hogy ezek az összeállítások a legnagyobb mértékben pontatlanok, hogy helyesen egész másképen kell csoportosítani őket és hogy egész más eredményeket kell kihozni belőlük.

Ha tehát az ateisták és a vallástalanok, meg az egy egyházhoz vagy valláshoz sem csatlakozók számát hozzávetőleg meg akarjuk állapítani, akkor egyrészt redukálnunk kell Witte harmincötmilliószámát, mert kimondott ateista csak hét-nyolc millió lehet a földön, másrészt az egyházon kívül levőket is hozzájuk véve, ezt a számot jóval száz milliónál nagyobbra kell venni.

Ebből a megállapításból olyan perspektíva nyílik, amellyel a legkomolyabban kell egyházi köröknek is számolniuk. Még pedig nemcsak abban a vonatkozásban, hogy el kell szörnyülködniük ezen a roppant számon, hanem főként azért, mert általában el kell készülniük arra, hogy *ez a szám*

De ettől még nyugtalanabban fészkelődött.

Tehát — látszott rajta a nyomra bukkant vadász izgalma, — mégis csak pap. Az ördög nem alszik: csak nem valami főpap?

— Akkor a tisztelendő ur biztosan esperes?

— Csak voltam, lelkecském, — megint ez a válasz és a továbbolvasási kísérlet.

Erre azonban a menyecske egy kicsit tartózkodóbb lett. Szinte elhúzódott. Azt hittem, az utolsó ugrásra készülés volt ez a hátrálás.

— Nohát, főtisztelendő ur, most már mondjon egyszer igazat: maga csak nem püspök talán?

— Csak voltam, lelkecském, — és ezzel aztán végképpen hozzá akartam fogni az olvasáshoz. A menyecske csakugyan teljesen csendben volt. Egészen visszahúzódott az ajtó mellé a pad sarkába. A félszemem sarkából lopva szemmel tartottam. Ő azonban engem keményen mind két szemével. De csak a legközelebbi állomásig.

Ott kiugrott a kocsiból, odaszaladt az állomásfőnökhöz. Izgatottan beszélt neki valamit, közben felém mutogatott. A szavaihoz bus megértéssel bólogatott a főnök is: amikből csak annyit értettem:

— »Az az átkozott szesz!«

Haffner Ödön

a jövőben még jobban nőni is fog. Megnöveli az ateista propaganda és a kitérésí mozgalom, de még jobban, *máról-holnapra milliókkal megnövelheti egy-egy törvényhozási intézkedés*, amely feloldja az egyházak több százados birtokállományát, azt az állapotot, hogy a gyermekek követik szüleik vallását s hogy az emberek már születésüknél fogva valamely egyházhoz tartozóknak tekintenek.

Mihelyt ezeket a törvényeket bármely országban eltörlik, az ott levő egyházak hiveinek a száma Amerika és Franciaország példájára, a felére zuhan le, sőt az alá is eshetik, hogyha az illető egyházaknak hiveik szívében mély és tartós gyökerük nincsen.

E tekintetben különösen sokat sejtet Amerikának az a ténye, hogy a kálvinista és lutheránus hivatalos egyházak hiveinek a száma messze a methodistáké és a baptistáké mögött marad.

Hogy pedig ettől az állapottól Európában sem vagyunk távol, azt Franciaország és Németország állapota is mutatja. Franciaországban tények beszélnek, Németországban pedig még a jövő méhében szunnyadó törekvések vetik előre árnyékukat. Hogy e téren mennyire döntésre érett már a dolog, azt legjobban az mutatja, hogy noha Németországban az ateisták és a felekezetenküliek száma hivatalos kimutatások szerint még nem érte el a két és fél milliót, *a német parlamentben az ateista és a felekezetenküli képviselők száma már most is jóval nagyobb, mint a katolikus képviselőké*, akik mégis csak a német nép kisebb felét reprezentálnák. Ha ehhez a százötvenegy vallástalan képviselőhöz hozzávesszük azokat, akik felekezeti adataikat a hivatalos statisztika számára nem bocsátották rendelkezésre, akik ötvenhatan vannak, akkor ezek együttes száma majdnem eléri az evangélikus képviselők számát is. Kétszázötvenhat evangélikus és száznegyvenhat katolikus képviselővel szemben kétszázhat olyan áll, aki a vallása ügyét magánügynek tekinti. Kivülük még hat szabad egyházhoz tartozó képviselő is van s nevezetes az is, hogy a *felekezetenküliek közt nemcsak szociáldemokrata és kommunista párti képviselők vannak, hanem német nemzeti pártiak is*, vagyis az, hogy az egyházi front két tűz közé kerülhet. A helyzet tehát ma az, hogy *a mai egyházi jogviszonyoknak a német parlamentben nincs meg a föltétlen többségük*.

Ha a protestantizmus ősi várában ilyen a helyzet, milyenné válhat ott, ahol a nép lelke és nemzeti érzése nincs egy vallással sem úgy egybeforrva, mint a német népé az evangélikus egyházzal?!

Azért ezeket a számokat és a bennük kifejezésre jutó tényeket minden olyan vallásos közösségnek komolyan kell vennie, amely a legközelebbi jövővel számol és amely nem az »Utánam az özönvíz!« álláspontjára helyezkedik. Semmiféle prófétai képesség nem kell annak az előrelátáshoz, hogy az állam és az egyház szétválásztásával mindenütt elveszthetik az egyházak mai lelki birtokállományuk nagy részét.

Nem arra való idő van tehát, hogy emberek

vagy pártok zsarnokoskodásokat engedhessenek meg maguknak az egyházakban, vagy hogy perspektívátlan stréberek tékozzolják két kézzel azt a tőkét, amit az egyházakban sok szenvedéssel és sok vérrel megóvott evangélium, idealizmus és puritanizmus jelent. Az sem megoldás, hogy az »ős ellenséggel« való összefogás utolsó szalmaszála kapaszkodjanak azok, akik magukban és a maguk igazaiban nem érznek elég erőt arra, hogy a jövő viharaiiban megállhassanak. Itt csak egy segít: *olyan megújodás és olyan összefogás, amely megint eszményeket és igazságokat tűz a zászlajára s amelyet igaz emberek képviselnek*.

Jó volna, hogyha a mi egyházunk is ezzel a komoly szándékkal indulna neki a 20. század negyedik évtizedének.

Szimonidesz Lajos

Küzdelem a könnyelmű válások ellen*)

Az Osservatore Romano ez év elején tette közzé a pápának a keresztény házasságra vonatkozó új enciklikáját.

A Casti Connubii szavakkal kezdődő enciklika a modern házasság legfontosabb kérdéseivel foglalkozik, s különösen élesen állást foglal a mai válásokkal szemben.

Utal arra, hogy a házassági elválás milyen végzetes következményekkel járhat nem csupán a családra, hanem az államra és társadalomra nézve is és a házassági kötelék könnyű felbonthatása a népet vésteljes jövő felé vinné.

A római katolikus egyház teljes erejével küzd a házasságok felbontása ellen, s az meg éppen köztudomású, hogy az elvált embereknek újabbi házasságát nem is áldja meg.

Az angol királyi udvarban házasságát felbontott nő fogadtatásban egyáltalában nem részesül, Skóciában pedig megtörtént az, hogy a tanító állását veszítette, amikor feleségétől elvált.

Nemrégiben a református egyház egyik vezető embere a felsőházban felszólította a királyi kormányt, hogy tegyen megfelelő intézkedéseket a könnyelmű válások ellen. Ugy látszik, talán ennek a hatása alatt is az állam az 1930. évi XXXIV. t.-c. alapján házasságvédői intézményt létesített, s a budapesti Ügyvédi Kamara 200 házasságvédő ügyvédet sorsolt ki, akiknek kötelességük mindent megtenni a házassági bontóperekben, hogy a házasság tovább is fenntartassék.

Ezekből nyilvánvaló, hogy az egész világon általános küzdelem folyik a házasságok felbontása ellen, ennél fogva igazán érthetetlen a legutóbbi

*) A családi élet alapjának, a házasságnak védelme minden egyháznak és erkölcsi testületnek legelemibb kötelessége. Természetes, hogy az egyház vezetőjének e téren is kifogástalannak kell lennie. Tudomásunk szerint nem is merültek fel e tekintetben panaszok javadalmis egyházi tisztviselőink ellen. A kérdés azonban napirenden van s egyházunknak is meg kell tennie intézkedéseit a kellő időben. Szerk.

egyetemes közgyűlésnek az az állásfoglalása, hogy a javadalmas egyházi tisztviselők válására vonatkozó benyújtott javaslatot nem tette teljes egészében magáévá, hanem csak mindössze arra szorítkozott, hogy egyházi javadalmas tisztviselő házasságának felbontására irányuló szándékát, illetve a már folyamatban levő pert, köteles felettes egyházi hatóságának bejelenteni.

Ezzel az intézkedéssel elintéztnek is vették az ügyet, pedig egyházszerkezeti szempontból sokkal fontosabb a mindinkább elharapódzó válások elé gátat vetni, mint új házasságkötések tekintetében szabályokat felállítani.

A házasság megkötése első sorban két egyénnek teljesen magánügye, ellenben a házasság felbontása már állami és egyházi szempontokból megalapozott intézményeknek megsemmisítése, ami úgy az állami, mint egyháztársadalmi szempontból súlyos erkölcsi következményekkel jár, s az egyház szempontjából nem lehet közömbös, vajjon a javadalmas egyházi tisztviselők körében a házasságok felbontására irányuló tendencia mily mértéket ölt. Ha akad egy-egy segédlelkész, aki már kétszer elvált, az ilyen esetnek a gyülekezeti életben nincs felemelő hatása, főleg, ha megtudják a hívek, hogy a modern válási módszer szerint történt a házasság felbontása.

Az evangélikus egyháznak, ha nem akar elmaradni a kor szellemétől, szükséges küzdelembe szállani a többi gyülekezetekkel együtt a könnyelmű válások ellen és pedig a javadalmas egyházi tisztviselők közül főleg a lelkészeknél, s el kell mindent követnie, hogy a házasság felbontását minden eszközzel megakadályozza, s amennyiben az mégis megtörténék, a per folyamán vétkesnek nyilvánított féllel szemben a legszigorúbb megtorló intézkedéseket folyamatba tegye. Ha az evangélikus egyház nem száll szembe a könnyelmű válások dívatja ellen, akkor maga ássa alá az állami és egyházi tekintélynek oszlopait, már pedig az egyháznak az a hivatása, hogy minden romboló irányzattal szembe szállva, azt megelőzze és visszaverje.

Dr. lándori Kéler Bertalan

Amit az Ur üzen. Egyházi beszédek. Dr. Raffay Sándor ev. püspök. III—IV. Óévi és újévi beszédek. Budapest, 1930. Scholtz Testvérek kiadása. 4 iv.

Ez a füzet nyolc Szilveszter-esti beszédet tartalmaz az 1907—1924. évekből és hat újévi beszédet az 1910—1930. évekből. Mindegyiken megérzik az időnek a lehellete, amelyben elhangzottak. A szilveszteri beszédekben uralkodik az ígehirdetőnek komor szava, mely az evangélium világosságában kifinomult lelkiismeretnek mérővesszejével értékeli az ember munkáját, törekvését, örömeit és bánatát, megmutatja fogyatkozásait, de megmutatja az Isten kegyelmét is, mely mindaddig megsegítette a küzdő embert. Az újévi beszédek hangja bizakodás az Ur megsegítő kegyelmében, ki el nem hagyja övét, reámutatás a boldogság feltételeire, reámutatás az újjászületés szükségességére és a hívő embernek diadalmas bizonyossága, hogy az Urral az élet csak győzelmes lehet. Bár ezek a beszédek alkalmi beszédek, mégis bármely időben csak jó hatással járhat az olvasóra a velök való foglalkozás, mert felrázzák az olvasó lelkiismeretét, megmutatják neki az élet értelmét és célját és a legsúlyosabb küzdelmekben is rámutatnak Isten kegyelmére, mely a gyöngékben, az erőtelenekekben is, kik eszközeiként akarnak neki szolgálni, csodadolgotat művel.

Szabolcska Mihály emlékére

I.

*A csendes őszi alkonyatban
Elkisértetek én is halgan
A végső földi pihenőre,
Szabolcska, népem nagy költője!*

*Ott álltam némán sirod mellett,
Midőn a gyászszoletma zengett
S bucsuztatott a püspök ajka,
Testi részed a földnek adva.*

*Sötét volt már... A néptömegben
Egy lélek sem vett észre engem,
Amint Tetőled meghatottan
Fájón könnyezve bucsuzkodtam.*

*Nem látta senki, csak az Isten,
Amint magasztos élő hitben
Sirodnál én s Te összejöttünk
S lélekben áldva ölelkeztünk...*

II.

*Érzelem-rózsái a szívemnek,
Ma hófehéren néked nyilnak;
Kelyhükből hozzád száll a terhes
Könnyekben fürdött emlékillat...*

*Emlékezem... Mint zsenge ifju
Álltam az Élettenger partján
S szívemben zsongtak édes titku
Szépséges álmok tarka-barkán.*

*S szívem felett már égi szárnyát
A szent költészet bontogatta,
S nem volt, ki halk melódiáját
Tanított volna zengni dalba.*

*Csak néztem, néztem a nyílt tengert
Ábrándos szívvel mosolyogva,
Mig felém fénylő hullámot vert
S küzdesre hívott csalja sodra.*

*És mennem kellett. — Eljött értem
A Sorsnak hitpáncélos jachtja,
S hogy várjon még: hiába kértem,
Az élet vélem elragadta...*

*S ép indulóban hullott énrám
Egy büvös csillag szende fénye,
Akkor merültem jó Szabolcskám,
Költészetednek szép egébe.*

*Harcba menőn Tőled nyertem
Komoly szent ihletést a dalra;
Dalaid révén csókolt engem
Homlokon égi Nemtóm ajka...*

*Néked köszönöm, hogy sikerrel
Zendült fel lantomon az ének!...
Legyen hát áldva hü Dalmester,
Elmulthatatlan szent emléked!*

Vitovszky István

Istentiszteleti rend a budai ev. templomban

Január 25-én d. e. 9 órakor ifjúsági istentisztelet: Reif.
11 órakor magyar istentisztelet: Fürst Ervin h. lelkész.
Február 1-én d. e. 9 órakor ifjúsági istentisztelet: Reif.
d. e. 10 órakor német istentisztelet: Fürst Ervin h. lelkész,
d. e. 11 órakor magyar istentisztelet: Virág Jenő s. lelkész.
Kereszteltük: Varga Györgyöt, Szabó Máriát, Vator Tibort.
Temettük: Özv. Dolozselek Istvánnét, Haeffner Ferencet.

Budai egyházunk tanácsa január 9-én tartotta első gyűlését *Broschko G. A.* esperes és *Kun Attila* gondnok, majd később *Demel Aladár* felügyelő elnökelete alatt. Az esperes azért jött el az egyházba, hogy a helyettes lelkésznek fizetését biztosítsa. Ajánlatára a tanács havi 300 P fizetést szavazott meg és 60 P havi lakáspénzt. A határozatot a közgyűlés jóváhagyásának reményében hozta meg a tanács. E határozat kimondása után az esperes eltávozott. A tanács további ülésében hét-hét tagból álló jogügyi, pénzügyi és tanügyi bizottságokat választott, ezeknek elnökét és jegyzőjét is kijelölte, majd több tagból álló kulturbizottságot és szociális gondozó bizottságot is választott. A felügyelő bejelentette, hogy dr. Szelényi Ödön és dr. Kilényi Lóránt lemondottak presbiteri tagságukról, valamint bejelentette, hogy az elemi iskola tanítótestülete Stark Bélát, a vallásnári kar pedig Hüttl Ármint választotta meg képviselőjének a presbiteriumba. Gaál József indítványára ezután minden egyházi ülésen bibliaolvasás is lesz. Az ülés Fürst Ervin h. lelkész imádságával végződött.

A budai Luther-Szövetség január 10-én az Attila-utcai községi iskola helyiségében vallásos estét tartott, melyen dr. Traeger Zsigmond bibliai tárgyu megnyitó beszédet mondott. Fürst Ervin h. lelkész a 42. zsoltárt magyarázta és Guoth Emil főtitkár Tompa Mihálynak: Cservena hora című szép, vallásos gondolatokban gazdag költeményét olvasta fel. A kedvezőtlen idő dacára szépszámu közönség gyűlt össze ezen az első összejövetelen. A Luther-Szövetség ezen összejöveteleit rendszeresíteni akarja. A legközelebbi ilyen est január 24-én d. u. 5 órakor lesz ugyanott. Mindenkit szeretettel meghívunk!

Utolsó számunkban közöltük a Luther Szövetség választmányi tagjainak névsorát, amelyből tévedés folytán kimaradt: Purl Ernőné, Szimonidesz Lajos és Traeger Zsigmondné neve.

MEGHÍVÓ. A Budai Luther Szövetség f. hó 24-én, szombaton d. u. 5 órakor (Attila-u. 103. sz. isk.) összejövetelt tart, melyre minden egyes tagját szeretettel várja. A műsoron szerepelnek: Traeger Zsigmond, a Szövetség elnöke, Gatz József budai vai ástanár, Borbély Ilonka, a Szövetség kulturbizottságának elnöke. Ez alkalommal hívja fel a Szövetség tagjainak figyelmét arra, hogy mindennemű összejöveteleink, kulturdélutánjainak stb. meghívóját csupán a »Hegyen Épített Város«-ban teszi közzé, külön meghívókat tehát ezentul nem küld.

Alfred Galley: Die Jahrhundertfeiern der Augsbürgischen Konfession von 1630, 1730 und 1830. Dörrfling u. Franke Leipzig 1930. 125 oldal, fűzve 3 M.

Az elmúlt évben mink is megünnepeltük az ágostai hitvallás négyszázados évfordulóját. Egyházunk püspöki kara közös pásztori levelet intézett az egyes gyülekezetekhez és megadta az utasításokat az ünneplés külső módjára nézve. A németországi egyházak is serényen készültek a jubileumra. Az ünneplés iránt való érdeklődést fokozta az idézett mű is, melyet szerzője az Allg. Ev. Luth. Kirchenzeitung 24—38 számaiban közölt és mint külön lenyomatot is kiadott. Minden evangélikus, aki szereti a történelmi műveket, rendkívül nagy érdeklődéssel olvashatja ezt a művet, mely az ágostai hitvallás első három centenáriumiát írja le. Néhány vonással festi a kornak jellegét, hangulatát, uralkodó eszméit, az egyház helyzetét és ezután részletesen leírja az ünnepek előkészítését, lefolyását, hatását az egyházi és az állami életre is és bő kivonatokban ismerteti a nyomtatásban megjelent beszédek alapján a kornak vallásos gondolkodását. Az első jubileumkor rendkívül nyomott volt a politikai helyzet, de azért mindenütt ünnepeleltek, még pedig sok helyen 3 napos volt az ünneplés, naponta 3 istentisztelettel. A második jubileumkor béke volt 1730-ban, de igazi öröm akkor sem mutatkozott. A hatóságok rendezték az ünnepeket. Ekkor voltak fáklásmenetek, kivilágítások, tűzijátékok, lakomák és népiünnepélyek. Az ág. hitvallást mindenütt felolvasták.

Voltak olyan községek, hol 3 istentisztelet is volt minden nap és mindegyik négy óráig tartott, a templomok zsufo-lásig megteltek és igen sok volt az urvacsorai vendég is. Ekkor még sok érmet is verettek az ünnepek emlékére. A jubileum nyomán nagyon fellendültek az egyháztörténeti tanulmányok. A harmadik százados jubileum idején 1830-ban minden téren valami különös erjedési folyamat mutatkozott. A francia forradalom szele néhány német tartományba is elért. Az alkotmányért lelkesedőkkel szemben a reakció kemény harcokat vívott. Az egyházon belül három tényező adott jelleget az ünnepeknek: az agguló racionalizmus, a lassan fel-feltörő liberalizmus és az újból éledő és erősödő lutheri confessionalizmus. 1817-ben a reformáció háromszázados jubileumát sok helyütt a zsidók és róm. katolikusok is együtt ünnepeleltek az evangélikusokkal. Mégis 1830-ban hiába keressük a hitvallás megünnepelésénél az igazi örömet és lelkesedést. Az ünnep már csak egy napig tartott és sok tartományi egyházban már csak a következő vasárnapon ünnepeleltek. A hitvallást már nem mindenütt olvasták fel. A processziók még megvoltak. Az urvacsorázók száma már nagyon megcsappant. Az egyházba bevonult a bürokratizmus: az ünnepekekről hivatalos jelentéseket kellett írni, épp úgy, mint ma, sőt némely helyen még a prédikációkat is bekivánták, hogy a consistorium aktáinak vastagságát és számát növeljék. Igen sok alkalmi irat jelent meg akkor. A berlini könyvtár indexe több, mint négyszáznak címét sorolja fel. Több, mint 20 helyen új kiadást rendeztek a hitvallásból. Az akkori idők zavaaraiból azonban olyan egészséges fejlődést indul meg, mely a lutheri kereszténységben erős öntudatot váltott ki, mely keresi az egyesülést a testvérekkel. Ez az új idők egyik legszebb és legnagyobb feladata.

A hazai református egyház új rendtartása az istentiszteleti élet számára a folyó évtől kezdve kötelező minden egyházra nézve. Érdemesnek tartjuk azt, hogy ennek egy rendelkezésére felhívjuk ev. hittestvéreink figyelmét is. A lelkész sokszor szomoruan tapasztalja, különösen itt a fővárosban, hogy a keresztelésre milyen kevés gondot fordítanak a hívek és például a szülők sokszor meg se jelennek a templomban gyermekük keresztelésékor. A ref. egyház új rendtartása megkívánja, hogy a szülők a kereszt-szülőkkel együtt vegyenek részt a gyermekkeresztelési istentiszteleten és közösen tegyenek ígéretet gyermeköknek a Jézus vallásában való nevelésére. Vajha a mi ev. hittestvéreink is, kiknek gondjaira Isten kegyelme a gyermekben drága kincset bízott, követnék ezt az utmutatást!

Csillaghegy és Szentendre fiókegyházközségekben szépen sikerült gyűjtést rendeztek az ev. hőlgyek, aminek szép eredménye az volt, hogy a karácsonyi ünnepekre sok-sok szegény, nyomorgó család gyermekén segítettek, felruházták és élelmiszerekkel látták el őket.

Csillaghegyen 30, Szentendrén 10 szegény gyermek kapott ruhát, cipőt, fehérneműt és, Csillaghegyen 60, Szentendrén 10 szegény család kapott ételmet.

S mind a két fiókegyházközség ev. nőtágjai bár csak a kezdet kezdetén vannak, megértették a mai nehéz gazdasági viszonyok nyomasztó gondját s vállaltva dolgoznak a hozzájuk kiküldött misziós lelkészsel együtt.

Isten gazdag és megsegítő áldása legyen nemes munkájukban!

Szeged. A szegedi evangélikus egyház 19 pályázó közül vitéz Magyar János nemesszalóki (Veszprém megye) taniót választotta kántortanítójává.

A szegedi evangélikus Nőegylet az elmúlt 1930. évben 1534 pengőt adott ki szegényei segélyezésére, amely összeget gyűjtés útján teremtette elő. Ezenkívül 60 kg lisztet, 10 q kocszot és 13 q fát osztott ki egyes családok részére. E segélyt főleg a december hó 20-án tartott karácsonyfa-ünnepelel alkalmával osztotta ki, amely alkalommal is 180 evangélikus egyén részesült pénz, ruha, élelem stb. segélyben. A vallás és közoktatásügyi miniszter ur elrendelte, hogy a Szeged—alsótanyai népiskola a szegedi evangélikus gyülekezet érdemes felügyelőjének nevével: »Kiss Ferenc iskolá«-nak neveztessék. Kiss Ferenc nevére már egy erdő neveztek el Szeged környékén, tekintve, hogy az alföldi erdősítés évtizedes szívós és eredményes munkája Kiss Ferencnek a műve.

Hegyen Épített Városra fizettek: dr. Ajkai Béla 3. Asbóth Oszkár 6, Barna Dánielné 3, özv. Bella Péterné 6. Beliczay Endre 6, Bem Rezsőné 6, dr. Berzsenyi Jenő 3. Borbély Ilonka 6, Dax Adolfiné 1.50, Dervarits István 1.50,

dr. Deschán Achillné 6, Dolozselek Gusztávné 6, Dudás Kálmánné 6, Floderer Vilmos 6, Görgey Miklós 6, özv. György Vilmosné 3, Hackenberger László 6, Havas Istvánné 6, Hermann Béláné 6, dr. Horváth Kornél 6, Horváth Nándorné 6, Jankovits Pál 6, özv. Jurenák Józsefné 6, Juszt Jozefa 6, Kalmár Ede 6, Kirnbauer Lajos 8, Klenner Károly 3, Krausz Rezső 3, Krompecher Szilárd 6, dr. Kullmann Lajos 6, Langhammer Károlyné 5, Lindénbach Károlyné 6, Lippner Imre 3, Lubik Zoltánné 6, Lux Gyula 3, Macskássy Sámuel 5, özv. Mikolay Lászlóné 6, Mizerák Erzsébet 3, Müller Miksáné 2, Petrik Margit 3, özv. Pohánka Gyuláné 1.50, özv. Pöschl Vilmosné 9, Reusz Jenő 6, Sass János 3, Salfert Károly 3, Schäder Vilma 6, Schleiffer Rezső 6, Schmeisz Ágoston 6, özv. Schömmer Ferencné 3, dr. Schulek Alfréd 6, Szepessy József 6, Szikora Vilmos 6, Szkoh Andor 6, dr. Takáts Györgyné 6, Terbócz Iлона 6, dr. Tóth Miklósné 6, Traeger Zsigmond 6, dr. Trompler Ernő 10, Ungváry Vilmosné 6, dr. Ürmössy Gyuláné 6, Zorkóczy Samu 6, Zsigmondy Dezső 6 pengőt.

Szövetségnek adomány: Beliczay Endre 4, Börbély Ilonka, Hank Olivér 5, Schleiffer Rezső 2 pengőt.

Tagsági díjat fizettek: Asbóth Oszkár, özv. Bella Péterné, Beliczay Endre, Beliczay Endréné, Dervarits István, dr. Deschán Achillné, Dudás Kálmánné, dr. Glatz Erich, dr. Glatz Erichné, özv. György Vilmosné, Gyulai János, Hermann Béláné, Hoffmann János, dr. Horváth Kornél, Jankovits Pál, Káthai Ignác 4, Kalmár Ede, Kalmár Edéné, Kirnbauer Lajos, Kompordayné György Margit, Krompecher Szilárd, Krompecher Szilárdné, dr. Kullmann Lajos, dr. Nosz Gyula, Petrik Margit, özv. Pohánka Gyuláné, Schleiffer Rezső, Schmeisz Ágoston, Schmeisz Ágostonné, dr. Schulek Alfréd, dr. Tóth Miklósné, Traeger Zsigmond, Traeger Zsigmondné, Zsigmondy Dezső 2—2 pengőt.

A 400 éven keresztül elrabolt magyar drágaságokat fogja megtekinteni a Soli Deo Gloria Szövetség bécsi tanulmányutja, melyet április 2—6-ig rendez. Részvételi díj 38.— P. Jelentkezését ajánlatos minél hamarabb beküldeni, a következő címre: Budapest, IX., Lónyai-utca 7. II. 28.

Első Magyar Általános Biztosító Társaság

Alakult 1857-ben. — Budapest, IV., Vigadó-tér 1.

A legrégebb és legnagyobb magyar biztosító intézet

**Az evangélikus egyháznak harminc év óta
szerződéses biztosító társasága**

Fiókjai vannak az ország egész területén.

Elfogad biztosításokat a következőkre:

**Emberélet és baleset, tűz,
jég, üveg, autó, géptörés, betörés,
pénztári kiküldött kirablása, szállítmány, uti-
poggyász, értékküldemény, állat és szavatosság.**

DR. RAFFAY SANDOR

AMIT AZ UR ÜZEN!

című beszédgyűjteményből eddig a következő füzetek
jelentek meg:

I. Adventi beszédek Ára P 2.—
I. Karácsonyi beszédek „ P 2.—
III—IV. Óévi és újévi beszédek „ P 2.50

Aki a teljes munkára előjegyez, fenti füzeteket P 5.80
beküldése ellenében bérmentve kapja meg és a többi
füzeteket is kedvezményes előfizetési áron küldjük.

Megrendelést kér

Schoitz Testvérek

könyvkereskedése

Budapest, IX. Ferenc-körút 19.

Postatakarékpénztári számla: 25.133

A »Reformátusok Lapja« életében az újévvel nagy változás állott be: a kecskeméti egyháztanács hivatalos lapjává tette és elhatározta, hogy a gyülekezet minden családjá és minden nagykorú önálló tagja kapja meg ingyen. Az olvasók részéről önkéntes adományokat szívesen fogad a lap, vidéki előfizetők pedig a hetenkint megjelenő lapot 6.40 P-ért kapják. A lap széthordását önkéntes, buzgó egyháztagoktól várja a kecskeméti ref. egyház vezetősége. Örömmel üdvözöljük ez alkalommal laptársunkat, mely hétről-hétre Isten igéjének világosságával akarja bearanyozni a gyülekezet tagjainak életét, nemes szórakozásokról, művelődésükről gondoskodik és minden ügyes-bajos dolgukban hü barátként szolgálni akar nekik. Isten áldása legyen a nemes munkán! A kecskeméti reformátusok felismerték az idők jelét és minden családot akarnak lapjuk útján is az egyházhoz kötni. Ezekben a próbás időkben mindent el kell követni a valáserkölcsei élet védelmére, mert az ős ellenség minden eszközt felhasznál az Istenbe vetett hit ellen és a modern technika vívmányait fűrgébben állítja a gonosz szolgálataiba, mint a hívők azt teszik.

Gyors és gépiró (német tudással) urleány, ev. vallásu, elhelyezkedést keres. Címe a szerkesztőtől megtudható.

Hill Ottó ruhaszalonjában II., Fő-u. 7. I. em. 12., jutányosan vállal alakítást, varni és szabni is tanít.

Bácsy Péter mészáros- és hentesmester, II., szénatéri piac, fióközlet II., Medve-utca 19, ajánlja elsőrendű áruit, kéri hittestvéreinek jóindulata támogatását. Olcsó árak. Pontos kiszolgálás.

Krausz Rezső kályhámester II., Csalogány-u. 50, aranyéremmel kitüntetett, 75%-os hadirokkant hittestvérünket támogassuk, ki jól és olcsón dolgozik. Telefon: 546—67.

Dr. Batizfalvy főorvos, fogorvos, vállalkozik fog- és szájbetegségben szenvedő egyháztagjaink szakavatott, gondos és mérsékelt áron való kezelésére, mindennemű fogpótlásainak ellátására. Szükség esetén részletfizetésre. Forduljunk hozzá teljes bizalommal. Muzum-körút 27. sz.

Vermes Máttyás mészáros és hentes, Attila-körút 14. sz. (Auguszt-udvar) ajánlja debreceni módon pácolt, füstölt áruit, valamint nyers friss áruit. Kéri a hittestvérek szives pártfogását.

AZ ÖREG DIÓFA ÉTTERMEI

TULAJDONOS HOFFMANN JÁNOS

I., PÁLYA-U. 3

EST ÉNKINT

CIGÁNYZENE

Esküvőkre és társasvacsorákra külön helyiségek

Olvasóink szives figyelmébe!

Zeiss és saját gyármányu Speciál szemüveg, egy szemüveg olvasáshoz, íráshoz, távollatastra és vadászatra. Használt és új Zeiss binoclik és azok pontos, bármennyű javítása a legnagyobb garancia mellett.

Libál Andor
optikai specialista, lencsegártó

Budán, II., Fő-utca 4. — Telefon: A. 35—26. — Alapítva 1846

Olcsóbb lett a bunda

Somogyi szücs szőrmeszalonjában

VIII., Rákóczi-út 23. I. 8. (Uránia mellett)

40 éves protestáns cég ~ Telefon: J. 363—14